

Stanisław Wieteska

Uniwersytet Łódzki

POJĘCIE ZDARZENIA W OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ ZAWODOWEJ

1. Wstęp

Ważne miejsce w działalności zakładów ubezpieczeń zajmują ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wybranych grup zawodowych, a także podmiotów prowadzących różnego rodzaju działalność. Tematyka ważna dla gospodarki narodowej (w tym ubezpieczeniowej) w dalszym ciągu jest w stadium badań i obserwacji. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej należą do grupy ubezpieczeń trudnych, wymagających nie tylko dobrze opracowanej teorii, przepisów prawa, ale także zrozumienia w stosowaniu praktycznym. Nie wszystkie elementy składowe ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej są jednoznacznie rozumiane. Jednym z elementów, który nie został jednoznacznie zdefiniowany, jest sformułowanie, „że suma gwarancyjna na jedno zdarzenie lub na wszystkie zdarzenia” wynosi np. określoną kwotę wyrażoną w euro.

Celem tego artykułu jest próba zdefiniowania pojęcia „zdarzenie” użytego w obowiązkowym ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej zawodowej.

Zdefiniowanie zjawiska określanego jako zdarzenie jest ważne ze względów nie tylko teoretycznych, ale przede wszystkim praktycznych. Określenie to jest potrzebne do klasyfikacji zjawisk, a także do wyceny w procesie likwidacji wszelkiego rodzaju roszczeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej.

2. Pojęcie zdarzenia

Termin „zdarzenie” wydaje się powszechnie zrozumiały. Jest to słowo używane w języku potocznym. Ilekroć „coś się dzieje”, coś się zmienia, coś oddziałuje na coś innego i powstają z tego uchwytne skutki, tylekroć posługujemy się słowem „zdarzenie”. Mówimy: coś się wydarzyło, tzn. że miało doniosłe znaczenie. Kategoria „zdarzenie” nie jest więc obca ludzkiemu umysłowi, lecz nie zawsze jest

konsekwentnie stosowana. Dostrzegamy wagę zdarzeń, a zarazem nie potrafimy dostrzec, że życie każdej istoty ludzkiej jest ciągiem różnych zdarzeń.

Próby zdefiniowania pojęcia zdarzenia były podejmowane już wielokrotnie.

Pojęcie zdarzenia występuje w wielu naukach. Pretenduje ono do pojęcia pierwotnego, np. w ogólnej teorii systemów. Taką też rolę ma w teorii zdarzeń. Przez zdarzenie rozumie się – za T. Kotarbińskim – dowolny stan rzeczy bądź dowolny proces, rozróżniając w ten sposób zdarzenia statyczne i zdarzenia dynamiczne [4, s. 722-723].

Inaczej mówiąc, za zdarzenia uważa się tu bądź tzw. stany stacjonarne, bądź zmiany wszelkiego rodzaju. Nie czyni się zaś specjalnego wyróżnienia między zmianami i procesami, gdyż wszelkie procesy spisywać można w kategoriach bardziej złożonych zmian. Złożoność natomiast jest w dużej mierze zależna od sposobu ujmowania zmian. Zależy ona bowiem od aparatury pojęciowej służącej do opisu zmian.

Względność rozróżnienia zmian i procesów ma także ogólniejszy aspekt. Można mianowicie zauważyć, że takie rozróżnienie między ogólnie rozumianymi zmianami a stanami stacjonarnymi jest także względne i uzależnione od sposobu widzenia zdarzeń i przyjętej aparatury badawczej. Postrzeganie wycinkowe rzeczy i zdarzeń może ukazywać ich statyczny obraz, a postrzeganie dogłębsze w dłuższym okresie może pozwolić na widzenie zmian i skomplikowanych procesów w tychże samych rzeczach. Znakomicie tę myśl wyraził Ackoff, pisząc, że „tę samą rzecz można pojmować albo jako system stateczny, albo jako dynamiczny” [6, s. 15]. Należy się tutaj zgodzić, że zdarzenia, niezależnie od dynamicznego czy też statycznego ich ujęcia, należy rozpatrywać w czasie, jest to bowiem ważny aspekt ich opisu.

Profesor T. Kotarbiński dodaje, że „odcinek czasu wypełniony przez dane zdarzenie będziemy nazywali chwilą zdarzenia”, więc chwila dla nas to nie żaden bezwymiarowy punkt czasowy, lecz zawsze jakiś odcinek czasu zależnie od tego, jak długo trwało dane zdarzenie.

Z kolei W. Łukaszewski mówi o zdarzeniach, że „dany jest N elementarny zbiór obiektów ($N > 1$) – pozostających ze sobą w interakcji (oddziaływania na siebie), w wyniku której to interakcji co najmniej jeden z elementów podlega istotnej zmianie w stosunku do stanu wyjściowego bez względu na to – w przypadku działań społecznych – czy są to zmiany oczekiwane czy też nie” [7, s. 127].

W teorii względności zdarzenie to zjawisko fizyczne zlokalizowane za pomocą punktu geometrycznego (punktochwila w dowolnej czasoprzestrzeni). „Zdarzeniem jest m.in. wysyłanie sygnału w danym miejscu i w danej chwili lub też przejście ciała przez oznaczone miejsce w danej chwili. Każde zjawisko fizyczne zachodzące w skończonym czasie składa się z szeregu zdarzeń w czasoprzestrzeni. Można je przedstawić linią zwaną linią światła. Dla każdego z dwóch zdarzeń rozdzielnych czasowo istnieje taki układ odniesienia, że dla poruszającego się z nim obserwatora zdarzenia te zachodzą w tym samym punkcie przestrzeni, choć w różnym czasie, dwa zdarzenia rozdzielone przestrzennie w różnym układzie odniesie-

nia nie mogą zachodzić w tym samym punkcie przestrzeni, jednak istnieje układ odniesienia, w którym są one równoczesne” [13, s. 678].

Spotykamy także pojęcie zdarzenia potencjalnego wypadkowego – definiowane jako niebezpieczne zdarzenie, związane z wykonywaną pracą, podczas którego nie dochodzi do urazów lub pogorszenia stanu zdrowia¹. Niebezpieczne zdarzenie to zdarzenie, którego skutkiem nie jest uraz, jednak mogłoby ono go spowodować.

Zdarzenia prawie wypadkowe są to wszystkie zdarzenia, w których doszło do zagrożenia zdrowia lub życia niepowodującego niezdolności do pracy i nie kwalifikującego się do rozpatrywania przez zespoły powypadkowe. **Prawie wypadki** to zdarzenia niewymagające udzielenia pierwszej pomocy lub zdarzenia powodujące straty poniżej ustalonej kwoty.

W ruchu drogowym spotykamy [1, s. 8-9]:

- pojęcie kolizji drogowych, czyli zdarzeń, w wyniku których powstają tylko straty materialne chociaż jednego z uczestników,
- pojęcie wypadku drogowego, czyli zdarzeń, w wyniku których następuje utrata życia, zdrowia lub uszkodzenie ciała chociaż jednego z jego uczestników.

Łącznie wypadki i kolizje definiuje się jako zdarzenia drogowe.

W przypadkach budowy modeli symulacyjnych, np. do oceny niezawodności, wykorzystuje się analizę tzw. zdarzeń przeciwnych, czyli zdarzeń, które są jednocześnie zdarzeniami wyłączającymi się i zdarzeniami jedynie możliwymi [2, s. 94], przy czym w tym wypadku przez zdarzenia określa się zmianę cech lub właściwości badanego obiektu i to jest możliwe jedynie po sprecyzowaniu stanu obiektu technicznego. Jak wiadomo, obiekt techniczny ze względu na właściwości funkcjonalne może być w stanie pracy, odnowy lub rezerwy.

Za niewątpliwie prakseologiczną koncepcję teorii zdarzeń należy uznać tekstologię A. Bogdanowa jako ogólną teorię organizacji zmierzającą do konstrukcji wskazań działania zbiorowego, a opartą na analizie całości zorganizowanych, ich trwania i rozwoju w świecie zarówno przyrodniczym, jak i ludzkim.

Biorąc pod uwagę przedstawione wybrane definicje, zauważa się, że w różnych okolicznościach możemy spotkać definicje pojęcia zdarzenia zawierające jego charakterystyczne określenia.

3. Człowiek – uczestnik zdarzenia

Człowiek może być albo składnikiem, albo obserwatorem zdarzenia. Składnikiem zdarzenia jest człowiek zaangażowany, tzn. włączony aktywnie w realizację zdarzeń. Obserwatorem zdarzenia jest człowiek, gdy sam nie jest włączony w bieg zdarzenia.

Bieg zdarzeń oznacza, że człowiek usiłuje kształtować skutki zdarzeń zgodnie ze swymi własnymi preferencjami. Możemy tutaj wyróżnić takie działania, jak dążenie do:

¹ Wytyczne dotyczące systemów zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy ILO-OSH 2001.

- odwrócenia biegu zdarzeń tzn. skutków zdarzeń poprzednich, w taki sposób, aby przywrócić początkowy stan rzeczy,
- zmiany biegu w kierunku innego rozwoju wydarzeń,
- odtworzenia czy też rekonstrukcji biegu zdarzeń.

Z kolei bieg zdarzeń odbywa się w czasie i czynnościach mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Nieingerencja w bieg zdarzeń oznacza bierne poddanie się zdarzeniu. Z ingerencją wiąże się zdolność do nadążania za biegiem zdarzeń, wywierania wpływu na dalszy jego rozwój, wyprzedzenia biegu zdarzeń.

Warto w tym miejscu zasygnalizować, że w literaturze filozoficznej trwa dyskusja nad zdarzeniami mentalnymi. Zdarzenia mentalne (określenie za Davidsonem) to takie, w których można zgodnie z prawdą orzec pewien predykat mentalny. Z kolei „predykatem mentalnym” nazywa się dowolne wyrażenie o postaci „x jest M”, gdzie na miejscu „M” znajduje się zwrot mogący służyć do opisu postawy propozycjonalnej jakiejś osoby [8, s. 32, 35]. Bada się także związki między zdarzeniami mentalnymi a zdarzeniami fizycznymi. Przez zdarzenie fizyczne rozumie się zdarzenie, w którym prawdziwy jest predykat fizyczny. Jak łatwo zauważyć, człowiek jest źródłem zdarzeń fizycznych i zdarzeń mentalnych.

4. Ogólny podział zdarzeń

Nawiążemy jeszcze do myśli prof. T. Kotarbińskiego. Chodzi mianowicie o typologię dzieł analogiczną do pewnego podziału zdarzeń. Przypomnijmy, że dzieło jest to „wszelki skutek przyczyny będącej impulsem dowolnym, a skutek to wszak zawsze jakieś zdarzenie”, wobec czego „podział zdarzeń na zmiany i stany rzeczy przenosi się na dzieła. Bywają więc dzieła kinetyczne, czyli zmiany, oraz dzieła statyczne, czyli stany rzeczy, a więc zdarzenia polegające na tym, że coś trwa w ciągu całej określonej chwili bez zmiany pod danym względem” [3, s. 37-44]. Jest to najogólniejszy podział zdarzeń (a zatem i dzieł). Podział bardziej szczegółowy (choć – dokładniej rzecz biorąc – niepokrywający się z poprzednim) uwzględnia rubryki zdarzeń permutacyjnych oraz perseweracyjnych. Te zdarzenia charakteryzuje się następująco: zdarzenia permutacyjne „to zmiany prowadzące do jakiegoś stadium początkowego danego obiektu pod danym względem do innego stadium końcowego tego obiektu”, natomiast zdarzenia perseweracyjne „to wszystkie takie zdarzenia, iż podległy im obiekt znajduje się w końcu pod danym względem w takim samym stadium, w jakim się znajdował na początku” [3, s. 43 i nast.].

Dalszy podział zdarzeń obejmuje zdarzenia destrukcyjne i konstrukcyjne – wyróżnione w obrębie permutacji, a także zdarzenia konserwacyjne i profilaktyczne, jakie da się wydzielić w układach perseweracyjnych. Te typy zdarzeń i dzieł prof. Kotarbiński charakteryzuje następująco: „Konstrukcyjne jest dzieło danej chwili zawsze i tylko wtedy, jeżeli polega na wyposażeniu określonego przedmiotu w cechę, której on na początku tej chwili nie posiadał. Destrukcyjne – jeżeli polega na pozbawieniu danego przedmiotu takiej cechy, którą on na początku chwili dzieła posiadał”.

Przedstawiony podział odnosi się do dowolnych układów zdarzeń, z których jedno jest wcześniejsze, a drugie późniejsze. Może być także zastosowany do wszystkich zdarzeń ze sfery działania, ale bezpośrednio odnosi się tylko do zdarzeń będących rezultatem działań człowieka.

Uporządkowanie zbioru zdarzeń powinno przebiegać w kategoriach stanów i trajektorii zdarzeń [9]. Możemy wówczas mówić o zdarzeniach równoczesnych i poprzedzających.

Na podstawie tego fragmentarycznego ujęcia pojęcia zdarzenia można zauważyć, że ma ono wielowymiarowy charakter. Patrząc łącznie na przytoczone definicje, klasyfikacje rodzajowe, skutki zdarzeń, łańcuchy zdarzeń itp. widzimy, że mamy do czynienia z przestrzenią różnorodnych zdarzeń.

Pojęcie przestrzeni zdarzeń obejmuje wszystkie możliwe zdarzenia, w których uczestniczy człowiek w sposób aktywny (czynny) lub pasywny (bierny). Cechami takiej przestrzeni zdarzeń mogą być m.in.: różnorodność, wielokierunkowość, powtarzalność, lub niepowtarzalność, występowalność w skończonej lub nieskończonej liczbie, występowalność w sposób dyskretny lub ciągły.

5. Zdarzenia losowe

Spośród wielu rodzajów zdarzeń weźmy pod uwagę jedynie zdarzenia za które odpowiada zakład ubezpieczeń. Zakłady ubezpieczeń starają się odpowiadać za zdarzenia losowe.

W artykułe 805 kodeksu cywilnego spotykamy się z pojęciem wypadku przewidzianym w umowie w życiu osoby ubezpieczonej dla określenia zdarzenia, które determinuje powstanie obowiązku zapłaty przez zakład ubezpieczeń określonej sumy pieniężnej.

Artykuł 3, pkt 11 ustawy o działalności ubezpieczeniowej mówi, że zdarzenie losowe to niezależne od woli ubezpieczającego zdarzenie przyszłe i niepewne którego nastąpienie powoduje uszczerbek w dobrach osobistych lub majątkowych albo zwiększenie potrzeb majątkowych po stronie ubezpieczającego lub innej osoby objętej ochroną ubezpieczeniową.

Przypomnijmy, że polskie ustawodawstwo ubezpieczeniowe posługiwało się w przeszłości pojęciem zdarzenia losowego [10]. Jego interpretacją zajmowało się już wielu autorów – m.in. A. Wąsiewicz, T. Sangowski, E. Kowalewski. Wskazywali oni na konieczność zdefiniowania tego pojęcia przez kodeks cywilny jako fundamentalnego dla teorii i praktyki ubezpieczeniowej.

W wielu opracowaniach o treści ubezpieczeniowej spotykamy się z pojęciem zdarzenia losowego [11]. Zdarzenie losowe określane jest jako zdarzenie występujące ze statystyczną prawidłowością, nadzwyczajne i niezależne od woli osoby nim dotkniętej [12, s. 105].

Wszystkie te cztery cechy określające zdarzenia nie doczekały się jednoznacznej interpretacji. Są to pojęcia dyskusyjne ze względu na skomplikowanie materii,

których dotyczą. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku ubezpieczeń majątkowo-osobowych zdarzenia losowe dotyczą skutków ocenianych negatywnie, niekorzystnie dla poszkodowanego. W przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej zdarzenia losowe obejmują czyny spowodowane przez sprawcę – człowieka. Sprawca przygotowany w bardzo profesjonalny sposób ubezpiecza się od losowych zdarzeń, które mogą wystąpić w czasie wykonywania zawodu, często określonego zawodem najwyższego zaufania publicznego.

Nawiążmy jeszcze do powszechnie używanego zdarzenia losowego w probablistyce. W rachunku prawdopodobieństwa także operujemy pojęciem zdarzenia losowego. Definicja zdarzenia oparta jest na pojęciu doświadczenia losowego. Przez doświadczenie losowe rozumie się (rzeczywistą bądź tylko myślową) realizację określonego zespołu warunków wraz z góry określonym zbiorem wyników [5, s. 7]. Poszczególne wyniki doświadczenia losowego traktuje się jako zdarzenia elementarne. Zbiór wszystkich zdarzeń elementarnych nazywa się przestrzenią zdarzeń elementarnych.

W działalności ubezpieczeniowej nie używa się pojęcia doświadczenia losowego. Słowo „doświadczenie” jest bliższe takim dziedzinom wiedzy, jak: matematyka, fizyka, chemia, medycyna itp. Również bardzo trudno zgodzić się z tezą mówiącą o „z góry określonym zbiorze wyników”. Praktycznie (może z nielicznymi wyjątkami) mamy nieznany zbiór: rodzajów ryzyka, szkód, zdarzeń i wypadków ubezpieczeniowych w różnych momentach czasowych.

Każdy zakład ubezpieczeń stara się by swoją odpowiedzialność ponosił tylko i wyłącznie za zdarzenia losowe. Istnienie zdarzeń losowych w przypadku ubezpieczeń stanowi przesłankę prawnej odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń.

6. Cechy zdarzenia losowego w obowiązkowych ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej zawodowej

Wprowadzone rozporządzeniami ministra finansów różne obowiązkowe ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej (OCZ) mówią, że suma gwarancyjna przysługuje na zdarzenie lub na wszystkie zdarzenia. W rozporządzeniach tych nie spotykamy definicji pojęcia zdarzenia, przy czym dotyczy to zdarzenia ubezpieczeniowego. Podejmując próbę zdefiniowania go, zauważymy, że mamy do czynienia z różnego rodzaju materią w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej. W związku z tym spróbujemy najpierw wskazać na wspólne cechy zdarzeń w odniesieniu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej:

1. Pierwszą cechą takich zdarzeń jest fakt, że odbywają się one w pewnym przedziale czasu. Mogą to być zdarzenia trwające bardzo krótko (kilka sekund) albo też dowolnie długo.

2. Drugą cechą, która charakteryzuje zdarzenie, jest rozmiar szkód, biorąc pod uwagę ich wartość. Taką porównywalną wielkością jest suma gwarancyjna jako górna granica odpowiedzialności towarzystwa ubezpieczeń. Jak wiadomo, wyso-

kość sumy gwarancyjnej jest ograniczona od dołu. Ubezpieczony może żądać ubezpieczenia na dostatecznie dużą sumę gwarancyjną, przy czym – w przypadku zdarzeń ubezpieczeniowych – może być ona całkowicie wyczerpywalna, chociaż w praktyce szkody mogą przekraczać jej ustaloną wielkość.

3. Z punktu widzenia zakładu ubezpieczeń cechą trzecią zdarzenia może być nieprzewidywalność w czasie, innymi słowy, losowość. Zdarzenia takie mogą występować przypadkowo, w dowolnej chwili pracy osoby ubezpieczonej. Pomimo przestrzegania przyjętych ustaleń regulaminowych, norm ostrożnościowych, ściśle sprecyzowanych przepisów i procedur, nie udaje się ubezpieczonemu zapobiec zdarzeniu losowemu.

4. Czwartą cechą zdarzeń ubezpieczeniowych może być ich destrukcyjny charakter tzn., że powodować one mogą szkodę, stratę materialną lub niematerialną czy uszczerbek na zdrowiu ludzi. Wielkość tych strat może być tak duża, iż sprawca nie będzie w stanie jej pokryć bez pomocy ubezpieczenia OCZ.

Skutki zdarzeń mogą mieć charakter różnego rodzaju interakcji oddziaływań (bezpośrednich, pośrednich, obiektywnych i/lub subiektywnych). Skutki zdarzeń ubezpieczeniowych mogą dotyczyć wielu poszkodowanych przedmiotów oraz ludzi.

Geneza zdarzeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej jest zróżnicowana, co wynika ze specyfiki prowadzonej profesji czy rodzaju działalności. To z kolei ma swoje odniesienie do dynamiki zdarzenia, akceleracji zdarzeń, biegu zdarzeń, na które ubezpieczony może nie mieć wpływu. Ze względu na cechę losowości zdarzenia sprawca może nie być w stanie dokonać manipulacji okolicznościami mającymi na celu np. odwrócenie biegu zdarzeń, powstrzymanie zdarzenia, przewidywanie dalszego biegu zdarzenia.

W procesie likwidacji szkody z obowiązkowego ubezpieczenia OCZ dokonujemy całej rekonstrukcji przebiegu zdarzenia, przedstawiając chronologię przebiegu. Im większa trafność rekonstrukcji i większy stopień percepcji, tym większa miara zrozumienia biegu zdarzenia, jego skutków, a także zdolność do zapobiegania w przyszłości.

Dodatkowo możemy wskazać na wiele innych cech charakterystycznych zdarzeń objętych ochroną obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawodowej:

1. Dotyczą one relacji międzyludzkich. Mamy tutaj sprawcę i poszkodowanego, jego zdrowie lub mienie.

2. Okoliczności powstania zdarzenia z tytułu odpowiedzialności cywilnej są złożone, świadczy o tym analiza treści akt szkodowych. Często mówimy „powstał splot okoliczności”, który wywołał określone zachowanie się sprawcy.

3. Treść zdarzeń bywa różna – w wielu wypadkach nie potrafimy ich zdefiniować na początku, dopiero po upływie pewnego czasu zapoznajemy się z przyczynami i okolicznościami zdarzeń.

4. Zdarzenia z odpowiedzialności cywilnej zawodowej mogą powodować łańcuch następstw dalszych konsekwencji, np. utracone korzyści, utratę wizerunku, godności itp.

5. Zdarzenia z odpowiedzialności cywilnej działają destrukcyjnie na poszkodowanego i jego mienie.

6. W przypadku zdarzeń rzadkich występuje trudność w doszukiwaniu się statystycznych prawidłowości.

Cechy charakterystyczne zdarzenia w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej wskazują, jak szerokie jest to zagadnienie. Spotykamy się w tym ubezpieczeniu z przypadkami bardziej indywidualnymi niż podobnymi co do treści i okoliczności.

7. Próba definicji pojęcia zdarzenia w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej

Już ta pobieżna charakterystyka cech zdarzeń ubezpieczeniowych wskazuje na złożony charakter każdego rodzaju zdarzenia.

Treścią zdarzeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej jest relacja sprawca – poszkodowana osoba lub mienie. Ubezpieczony (sprawca) wykonuje zbiór różnego rodzaju czynności. Zbiór czynności jest charakterystyczny dla każdego wykonywanego profesjonalnego zawodu. Zbiór czynności nazywać będziemy działaniem, z kolei zbiór działań nazwiemy sekwencją (procedurą).

Jeśli wszystkie czynności, działania, sekwencje wykonane są w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami, wytyczonymi instrukcjami, to jest mało prawdopodobne wystąpienie zdarzenia powodującego szkodę. Niestety ułomność człowieka powoduje, że popełnia on błędy („błędy w sztuce”) inicjujące zdarzenia, w wyniku których mogą wystąpić straty. Błędy powstają w wyniku przypadku, losowości, zbiegu okoliczności przy wykonywaniu zawodowych czynności, działań czy sekwencji.

Zdarzeniem w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej będziemy nazywać błędnie wykonane lub zaniechanie profesjonalnych czynności, działań, procedur przez ubezpieczonego. W wyniku tego działania wystąpiły szkody osób lub mienia, co pociągnęło za sobą roszczenie finansowe.

Wystarczy, żeby jedna z czynności czy sekwencji była błędnie wykonana, aby zaistniało zdarzenie o negatywnych, destrukcyjnych konsekwencjach. Określenie to ma, jak widać, charakter bardzo ogólny, ujmujący w swojej treści istotę zdarzeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej zawodowej.

Użycie w przedstawionej definicji pojęcia „czynności” lub „procedura” nawiązuje do wyuczonego zawodu, zdobytej i sprawdzonej wiedzy w ciągu wieloletniego szkolenia zawodowego ubezpieczonego. Zbiory czynności, działań i procedur są powszechnie znane w poszczególnych zawodach zaufania publicznego, a także są opisane w odpowiednich przepisach prawa. Przestrzeganie ich jest obowiązkowe. Wymiana doświadczeń między profesjonalnymi zawodami (szkolenia, konfe-

rencje, seminaria, literatura fachowa) ma za zadanie zabezpieczenie przed permutacją popełnianych błędów losowych.

8. Zakończenie

Przedstawione rozważania wskazują, że zjawiska określone mianem zdarzeń są bardzo złożone. Złożoność ta wynika ze skomplikowanej materii będącej przedmiotem rozważań w różnych dyscyplinach nauki i praktyki. Uporządkowanie pojęcia zdarzenia i jego charakterystyka na gruncie prakseologii pozwoliły na jego bliższe zrozumienie, zwłaszcza w odniesieniu do zdarzeń losowych.

W naukach prawnych rzadko podejmowana jest wykładnia pojęcia zdarzenia. Niewiele także dowiadujemy się o prawnej interpretacji pojęcia zdarzenia losowego. Na bazie rozważań nad pojęciem zdarzenia w różnych aspektach scharakteryzowaliśmy cechy zdarzeń losowych w obowiązkowych ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej zawodowej. Podjęliśmy próbę zdefiniowania pojęcia zdarzenia w tym ubezpieczeniu.

Praca nie wyczerpała problematyki, lecz jedynie ją zasygnalizowała. Konieczne są dalsze badania, które powinny dotyczyć analizy praktycznych przypadków zdarzeń i ich konsekwencji w obowiązkowych ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej zawodowej. Ograniczone ramy artykułu nie pozwoliły na głębsze analizy sekwencji (procedur) zgodnie z teorią działania.

Literatura

- [1] Bebyn G., *Przegląd stosowanych metod oceny zagrożenia w ruchu drogowym*, „Transport Miejski i Regionalny” 2006 nr 4.
- [2] Korski K., Szybka J., *Szacowanie niezawodności układów z przesuwającą się rezerwą – metodą „zdarzeń przeciwnych”*, „Mechanika” 2000, z. 1, t. 19.
- [3] Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław – Warszawa – Kraków, 1969.
- [4] Kotarbiński T., *Wybór pism*, t. 1, Warszawa 1957.
- [5] Krywicki W., Bartos J. i in., *Rachunek prawdopodobieństwa i statystyka matematyczna w zadaniach*, cz. I, *Rachunek prawdopodobieństwa*, PWN 1999.
- [6] Leniewicz E., *Teoria zdarzeń w ujęciu prakseologicznym*, „Prakseologia” 1975 nr 1.
- [7] Łukaszewski W., *Szanse rozwoju osobowości*, KiW, Warszawa 1984.
- [8] Nowakowski A., *Monizm anomalny. Zdarzenia i własności mentalne*, Wyd. UMCS, Lublin 2002.
- [9] Szybka J., *Prognozowanie niezawodności urządzeń mechanicznych funkcjonujących w układach z rezerwą*, AGH, Kraków 1996.
- [10] Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, DzU nr 45, poz. 242.
- [11] Ustawa z dnia 21 lipca 2000 r. o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej, DzU nr 70, poz. 819.
- [12] Wąsiewicz A., *Umowa ubezpieczenia*, [w:] *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, red. A. Wąsiewicz, t. 3, Bydgoszcz 1997.
- [13] *Wielka Encyklopedia Powszechna*, t. 12, PWN, Warszawa 1969.

EVENT CONCEPTION IN OBLIGATORY PROFESSIONAL CIVILIAN INSURANCE RESPONSIBILITY

Summary

The paper presents problems of responsibility in non life insurance. There is one very importance problem, which concerns professional civilian. This paper presents the relation between the man and events. It also says about the events classification and hazards of events. At the end of the paper we try to create the definition of the event conception in professional responsible civilian insurance.